

სკოლაში ტრანზიციაზე პასუხისმგებელი პირის როლი და სამუშაოს კვლევა

ძამუკაშვილი შორენა
მიქელაძე თამარ

იაკობ გოგებაშვილის სახელობის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, თელავი
DOI: <https://doi.org/10.52340/idw.2023.105>

აბსტრაქტი. სპეციალური საჭიროების მქონე ბავშვებისათვის ტრანზიციის პერიოდი სტრესულია და მათი ოჯახებისათვის შემაშფოთებელი, როდესაც სკოლის ან ბაღის მხრიდან ნაკლები მხარდაჭერაა. მასწავლებლებიც გამოხატავენ ხოლმე ლელვას, შიშს ამ პროცესებთან დაკავშირებით, რაც განპირობებულია ბარიერების შეხვედრით და შეიძლება არ იციან როგორ დაეხმარონ სხვადასხვა მოსწავლეს თავიანთ კლასში. იმისათვის, რომ სპეციალური საგანმანათლებლო საჭიროების მქონე მოსწავლეების გადასვლა - შესვლის პროცესი მაქსიმალურად უმტკივნეულოდ რომ წარიმართოს დიდი მნიშვნელობა აქვს სკოლას გააჩნდეს ტრანზიციის ხელშეწყობის პროგრამა და სპეციფიკურ მხარდაჭერებს ახორციელებდეს. სკოლის მხრიდან ტრანზიციაზე პასუხისმგებელ პირთა დამოკიდებულებების, მოქმედებების კვლევა და მათი როლის გამოკვეთა სსსმ მოსწავლეების ტრანზიციის პროცესში განხორციელდა 2023-23 წლებში „სსმ ბავშვების სკოლაში ტრანზიციის კვლევა (თელავის მუნიციპალიტეტის მაგალითზე)“ პროექტის ფარგლებში (იაკობ გოგებაშვილის სახელობის თელავის სახელმწიფო უნივერსიტეტის განათლების მეცნიერებათა ფაკულტეტის სამეცნიერო კვლევითი პროექტი, რომელიც განხორციელდა „სახელმწიფო უნივერსიტეტების მონიტორინგის შესაძლებლობების განვითარება საქართველოს პარლამენტის მიერ ბავშვებისთვის ინფორმირებული გადაწყვეტილებების მისაღებად და კვლევების ჩატარების კუთხით). შედეგებმა აჩვენა, რომ სკოლაში სსსმ მოსწავლეების ტრანზიციის პროცესი ეფექტურად არ მიმდინარეობს და ამ კუთხით სკოლის მხრიდან ჩართული პერსონალი გადამზადებას საჭიროებს. სკოლა უმეტეს შემთხვევაში ტრანზიციაზე პასუხისმგებელი პირის ფუნქციებს სპეციალურ მასწავლებელს ანიჭებს მისი გამოცდილებიდან გამომდინარე. გამოვლინდა რომ საკლასო გარემო არ არის სათანადო რესურსით აღჭურვილი, ხოლო ტრანზიციაში ჩართული მხარეების თანამშრომლობაც არაა სისტემური.

საკვანძო სიტყვები: სსმ ბავშვის ტრანზიცია, ტრანზიციაზე პასუხისმგებელი პირი, ტრანზიციის ეტაპები, პასუხისმგებელი პირის როლი, ინდივიდუალური ტრანზიციის გეგმა.

ყოველწლიურად ათასობით ბავშვს უწევს ტრანზიცია ადრეული განათლების ერთი ტიპის პროგრამიდან მეორეზე. მიუხედავად იმისა, რომ გადასვლა ნორმალურია, მოსალოდნელია და თითოეული ბავშვის ცხოვრების ნაწილია, მაინც არის სტრესული და შემაშფოთებელი პერიოდი სპეციალური საჭიროების მქონე ბავშვების მშობლებისთვის და მათი ოჯახებისათვის. განსაკუთრებით გარდამავალ პერიოდში გარემოს, მხარდაჭერის და სერვისების ცვლილებებმა, შესაძლოა გაართულოს ბავშვის წარმატებული გადასვლა. რთულ ტრანზიციაში მოიაზრება ნაკლები მხარდაჭერა ბაღის ან სკოლის მხრიდან. ამ სირთულეების

გამო, მშობლები, რომლებსაც ჰყავთ შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე ბავშვები, ხშირად გრძნობენ ადვოკატების საჭიროებას სკოლაში გადასვლისას. მასწავლებლებიც გამოხატავენ ხოლმე ღელვას, შიშს ამ პროცესებთან დაკავშირებით, რაც განპირობებულია ბარიერების შეხვედრით და შეიძლება არ იცინა როგორ დაეხმარონ სხვადასხვა მოსწავლეს თავიანთ კლასში. ტრანზიცია მოიცავს გარდამავალი კოორდინირებული აქტივობების ნაკრებს, რომლის მიზანი ბავშვის შეუფერხებელი გადაყვანაა ერთი სერვისის მიწოდების სისტემიდან მეორეზე. სპეციალური საჭიროების მქონე ბავშვების ტრანზიცია საბავშვო ბაღიდან სკოლაში ერთ-ერთი სენსიტიური ეტაპია ბავშვების ცხოვრებაში. გამოწვევები მრავალფეროვანია, ეს შეიძლება იყოს სსმ ბავშვის სკოლაში მარტო დარჩენა, სკოლის პერსონალის ბავშვის მიმართ მხარდაჭერა და სკოლაში მიმდინარე აქტივობებში ჩართულობა, სკოლის მხარდაჭერა რესურსებსა და გარემოს ადაპტირებასთან, მისი უსაფრთხოება, მიმღებლობა და სწავლის შედეგიანობასთან მიმართება.

გამოწვევები, რომ შემცირდეს და მინიმუმამდე იქნეს დაყვანილი, მნიშვნელოვანია ტრანზიციის პროცესი დაგეგმილი იყოს ტრანზიციის ხელშეწყობი პროგრამების შესაბამისად. ერთ-ერთი ასეთი მექანიზმი სკოლაში ტრანზიციის ხელშეწყობის პროგრამაა. რადგან ტრანზიციის პრაქტიკა ინდივიდუალურია თითოეული ბავშვისათვის, ის უნდა ეფუძნებოდეს ინკლუზიურობის პრინციპს და ეხმიანებოდეს ყველა ბავშვისა და ოჯახის სკოლაში ტრანზიციასთან დაკავშირებულ უნიკალურ საჭიროებებს. „ყოველი სსმ ბავშვის ტრანზიციის შემთხვევა უნიკალურია, სხვადასხვა მდგომარეობასა და საგანმანათლებლო საჭიროებასთან ტრანზიციის მხარდაჭერ გარკვეულ პროცედურებთან ასოცირდება. გასათვალისწინებელია, რომ სხვადასხვა მდგომარეობასთან დაკავშირებული ხელშეწყობების ზოგადი ნუსხის არსებობის მიუხედავად, ცალკეული ბავშვის ტრანზიციის პროცესში, აუცილებლად კონკრეტული ბავშვისთვის შესაბამისი ხელშეწყობა უნდა განისაზღვროს, შესაბამისი სპეციალისტების ჩართულობით“ (წულაძე & ხვადაგანი, 2010).

სსმ ბავშვის წარმატებული გადასვლისათვის შესაძლოა დაგვჭირდეს დამატებითი პერსონალის ჩართვაც, რომელსაც შეუძლია ოჯახის მხარდაჭერა და ტრანზიციის უზრუნველყოფა. ეს, ის პერიოდია, როდესაც სხვადასხვა სტრატეგიების გამოყენებამ შეიძლება ხელი შეუწყოს ბავშვისა და ოჯახის ახალ გარემოსთან შეგუებას და პოზიტიურ შედეგებამდე მიყვანას. მკვლევარები ვარაუდობენ, რომ გარდამავალი თანამშრომლობა და მხარდაჭერა უნდა დაიწყოს მაშინ, როდესაც ბავშვი ჯერ კიდევ სკოლამდელ დაწესებულებაშია, და შემდეგ გაგრძელდეს, როდესაც ბავშვი დაიწყებს სკოლას და მას შემდეგაც კი, როცა ბავშვი რამდენიმე კვირას ატარებს ახალ კლასში. „იმისათვის, რომ ბავშვების სკოლაში გადასვლა-შესვლის პროცესი მაქსიმალურად უმტკივნეულოდ და მომზადებულად წარიმართოს, სკოლას ბავშვების ტრანზიციის ხელშეწყობის პროგრამა უნდა გააჩნდეს, რომელიც ყველა ბავშვისთვის განსაზღვრულ გარკვეულ სტანდარტულ პროცედურებთან ერთად, ცალკეული ბავშვისთვის გაფართოებულ და სპეციფიკურ მხარდაჭერასაც გაითვალისწინებს“. ზემოთ აღნიშნული ცხადად წარმოაჩენს, რომ სკოლას შესაძლოა დასჭირდეს ხანგრძლივი დრო და სპეციფიკური მომზადება გარემოს ადაპტაციასთან, მასწავლებლების თუ დამხმარე სპეციალისტების გადამზადებასთან დაკავშირებით. სკოლამ უნდა განსაზღვროს მომავალი პირველკლასელების ტრანზიციაზე პასუხისმგებელი პირი /ჯგუფი, რომელიც იქნება მთავარი საკონტაქტო სუბიექტი როგორც სკოლის ადმინისტრაციისა და პერსონალისთვის, ასევე მშობლებისთვის. ტრანზიციაზე პასუხისმგებელი პირი კოორდინირებას უწევს ბავშვის სკოლაში გადასვლასთან დაკავშირებულ სხვადასხვა პროცედურას. აღნიშნული პირის/ჯგუფის ფორმირება შესაძლოა

ხდებოდა ყოველწლიურად ან ერთიდაიგივე პირი/ჯგუფი სკოლას უფრო ხანგრძლივი დროით ჰყავდეს განსაზღვრული (წულაძე, 2020).

სახელმძღვანელოში: „მზად ვართ პირველკლასელების დასახვედრად“ (წულაძე, 2020) ტრანზიციის ხელშეწყობი პირის შესახებ აღნიშნულია რა შეიძლება იყოს მისი ფუნქციები. გარდა მშობლების, სკოლამდელი აღზრდის დაწესებულების და იმ სოციალური რეაბილიტაციის სერვისის თანამშრომლების, რომელშიც ჩართულია ბავშვი, ბავშვის თერაპევტი, სამინისტროს მულტიდისციპლინური გუნდი და ბავშვთან დაკავშირებული სხვა მნიშვნელოვანი პირები, რომელთაც საკუთარი წვლილის შეტანა შეუძლიათ ბავშვის სკოლაში ტრანზიციის ხელშეწყობის პროცესში, მთავარ საკონტაქტო პირს წარმოადგენს სკოლის ადმინისტრაცია და დამრიგებელი. ასევე, ხაზგასმულია ბავშვისა და ოჯახის შესახებ მნიშვნელოვანი ინფორმაციის შეგროვება სხვა დაკავშირებული დოკუმენტაციის მობილიზება, აღნიშნულის გაცნობა სკოლის დანარჩენი წარმომადგენლებისთვის - დამრიგებლისთვის, ინკლუზიურ განათლებაში ჩართული სპეციალისტებისთვის, სკოლის ადმინისტრაციისთვის; ინდივიდუალური ტრანზიციის გეგმის შეხვედრების და მონიტორინგის ორგანიზება და გეგმის განხორციელება; ინიცირება და მონიტორინგი სკოლის მიერ ბავშვის დასახვედრად და სასწავლო პროცესში აუცილებელი ღონისძიებების ჩასართავად.

პრაქტიკა აჩვენებს, რომ სკოლაში ბავშვების ტრანზიციის პროცესი ყოველთვის სათანადოდ არ არის მხარდაჭერილი და საქართველოში ტრანზიციის ნაკლებად გამართული სისტემა სხვადასხვა ფაქტორებს უკავშირდება, თუმცა სტანდარტებში მკაფიოდაა განმარტებული, რას გულისხმობს ტრანზიცია, რაც თავისთავად აყენებს ჩართულ მხარეებს ამ პროცესების ეფექტურად განხორციელების პასუხისმგებლობის წინაშე და იკვეთება მათი მნიშვნელოვანი როლი.

დღეს, როდესაც ხარისხიანი ინკლუზიური განათლების პროცესები აქტიურად იწვევება და ვითარდება საჯარო სკოლებში, სსმ ბავშვების ტრანზიცია და ადაპტაცია ფორმალურ გარემოში მაინც კითხვის ნიშნის ქვეშაა. მნიშვნელოვანია ადგილობრივი პრაქტიკის კვლევა და ისეთი საკითხების, გარემოებების ანალიზი, როგორცაა მაგალითად, პრაქტიკაში რამდენად ჰყავს სკოლას გამოყოფილი ამ პროცესებისათვის პირი, ან ეს ფუნქციები თუ აქვს ვინმეს შეთავსებული, როგორ ხდება ტრანზიციის პროცესებზე ზრუნვა, დაგეგმვა და განხორციელება, რამდენად ეფექტურია მათი თანამშრომლობა ოჯახთან და სკოლამდელი აღზრდის დაწესებულებასთან.

სკოლაში ტრანზიციის კვლევისათვის (თელავის მუნიციპალიტეტის სკოლების მაგალითზე) მნიშვნელოვანი იყო მოგვესმინა ტრანზიციაზე სკოლის მხრიდან პასუხისმგებელ პირთა აზრი და გაგვერკვია, როგორ ახორციელებენ სსსმ მოსწავლეების ტრანზიციას, როგორია სკოლის როლი და არსებული პრაქტიკა.

კვლევა ჩატარდა ერთ ფოკუს-ჯგუფთან, თელავში. მონაწილეობა მიიღო შემთხვევითობის პრინციპით შერჩეულმა ექვსი საჯარო სკოლის ექვსმა სპეციალურმა მასწავლებელმა, რომლებიც თავად სკოლებმა წარმოადგინეს, როგორც სსსმ მოსწავლეების ტრანზიციაზე პასუხისმგებელი პირები. შესაძლებლობა მოგვეცა შეგვეჩია ქალაქის და სოფლის სამ-სამი სკოლიდან.

კვლევის მიზანი იყო რესპოდენტთა(სკოლის მხრიდან ტრანზიციაზე პასუხისმგებელ პირთა) სსსმ მოსწავლეების ტრანზიციის პროცესში გარკვეული საკითხებისადმი დამოკიდებულებების, მოქმედებების აღწერა და მათი როლის გამოკვეთა. კვლევისთვის შემუშავდა ფოკუს-ჯგუფთან ინტერვიუს შეკითხვები.(შეკითხვები იხილეთ ქვეთავის

ბოლოში.) ინტერვიუ მიმდინარეობდა 1სთ და 45 წთ. დისკუსიაში ყველა მონაწილე აქტიურად იყო ჩართული.

კვლევის შედეგები

ფოკუს - ჯგუფის ანალიზის შედეგად ჩანს, რომ მონაწილეთა უმრავლესობა აღიარებს, რომ არ აქვს სკოლას შემუშავებული ტრანზიციის პროგრამა, რომელიც ცალკეული ბავშვისთვის გაფართოებულ ან სპეციალურ მხარდაჭერას ითვალისწინებს (მაგალითად პირველკლასელი სსსმ მოსწავლეებისათვის), და არც საბავშვო ბაღიდან მოდის ბავშვი ინდივიდუალური ტრანზიციის გეგმით.

„არა დოკუმენტაცია მაგაში რომ დავწეროთ არ გვაქვს. თორე ზეპირად კი გვაქვს გაწერილი.“

„ტრანზიციის გეგმა არაფერი არ გვაქვს...არ ვიცი და თუ რამე არის ფორმა ეგეც არ ვიცი..“

„ტრანზიციის გეგმის შაბლონები კი დევს, მაგრამ ..სკოლას არ აქვს.“

„ბაღიდანაც არაფერი არ მოაქვთ.“

„ალბათ ეს ახალი და ახლად არის დაგეგმილი და ალბათ ამის შემდეგ შეიძლება გამოაყოლონ ბაღიდან ან დღის ცენტრიდან. ზუსტად ამ ეტაპზე ნამდვილად შემოიძლია ვთქვა რომ კონკრეტულად არავის არაგვაქვს“.

რესპოდენტები თანხმდებიან იმაზე რომ, შესაძლოა სკოლას არ აქვს შემუშავებული ზოგადად ტრანზიციის პროგრამა, მაგრამ ეს პროცესი ხორციელდება. ყველა პირველკლასელი ბავშვისთვის წინასწარ ხდება სასკოლო გარემოს გაცნობა პედაგოგთან ერთად და სხვადასხვა აქტივობების შეთავაზება. **თუმცა, რამდენად შეესაბამება სტანდარტებით აღწერილ პროცესებს,** ამაზე პასუხი არ აქვთ, რადგან როგორც მათივე პასუხებიდან ჩანს, არ ფლობენ ინფორმაციას ტრანზიციის როგორი ეტაპები უნდა განხორციელდეს, რა პასუხისმგებლობა აქვს ჩართულ მხარეებს და თავად ინდივიდუალური ტრანზიციის პროგრამის კონკრეტული ეტაპის შემუშავებაშიც კი არ მიუღიათ მონაწილეობა. მონაწილეთა მცირე ნაწილმა აღნიშნა რომ, სკოლა წლიურ სასკოლო სამოქმედო გეგმაში აღნიშნავს მოვალეობებს და პასუხისმგებლობებს გარემოსთან დაკავშირებით, რაც სსსმ მოსწავლეების ტრანზიციისათვის არის საჭირო.

„სასკოლო გეგმა ყოველწელს ახალი იწერება. სასწავლო ნაწილი და დირექტორი შეთანხმებით დამატებით მასწავლებლების და სპეც.მასწავლებლებთან ერთად ვქმნით ჩვენ კითხვარებს, როგორ რა უნდა გავაკეთოთ, განკუთვნილია სსსმ მოსწავლეებისთვისაც და გამოკრული გვაქვს დერეფანში. სამოქმედო გეგმა.“

„ყველა სკოლას აქვს სამოქმედო გეგმა და ყველას მოდის, რაც უნდა შეივსოს, შესავსები გვერდია სადაც არის განყოფილებები სსსმ მოსწავლეებისათვისაც რაც უნდა აღნიშნოს და შეივსოს.. ეს არის სკოლას რაც აქვს თავის ისინი ვალდებულებები..“

რადგან თავად საუბრობენ სსსმ მოსწავლის ტრანზიციის სირთულეებზე, შეკითხვაზე, თუ როგორ ემზადება სკოლა სსსმ მოსწავლეების ტრანზიციისათვის, რა ცვლილებები გაატარეს სკოლაში სსსმ მოსწავლეთა საჭიროებების მიხედვით, კვლევის მონაწილეებმა ძირითადად ზოგადად ისაუბრეს. კონკრეტული ღონისძიებები შემთხვევის მაგალითზე განსაკუთრებული ცვლილებებით ვერ გაიხსენეს, გარდა იმისა, რომ მცირე რაოდენობამ აღნიშნა საჭიროებიდან გამომდინარე როგორ მოემზადნენ.

„ჩვენ მოვეზადეთ და ყველა მასწავლებელი თეორიულადაც გადაემზადა, კლასის ხელმძღვანელიც. ძალიან რთული იყო დაუნის მქონე მოსწავლის მდგომარეობა, ვერ მეტყველებდა, ქცევა ჰქონდა ისეთი, რომ არა ეს ტრანზიციის პროცესი და წინასწარ ამდენი აზრთა გაცვლა-გამოცვლა, ისე რომ მოსულიყო ძალიან გაგვიჭირდებოდა.“

„იცით რა არის, განსაკუთრებული ცვლილება რომ გითხრათ, ტყუილი გამომივა, არა“

არანაირი, მაგრამ მერე და მერე ამ ბავშვის საჭიროებიდან გამომდინარე დღემდე, ახლა გარკვეული, ასე ვთქვათ, შედეგიც კი დავდეთ იმ კუთხით“

„გავამრავლებინეთ დასკვნა, რაც ბალიდან გამოჰყვა და ყველა მასწავლებელს დავურიგეთ და შემდგომ დავავალეთ, როგორ შეგვეცვალა - კონკრეტულად რა ღონისძიებები უნდა გაგვეტარებინა და რეკომენდაციები გაგვეთალისწინებინა, სანამ უშუალოდ ბავშვს გავიცნობდით. შეძლებისდაგვარათ ვცდილობდით გაგვეთვალისწინებინა.“

„ჩვენთანაც პირველად შემოვიდნენ და ნამდვილად არ გვყოლია ასეთი ბავშვები, თუმცა ვიცოდი რომ გარემო გადატვირთული, მრავალფეროვანი არ უნდა ყოფილიყო. არც კედლებზე არც, გავითვალისწინეთ. დანარჩენი, რა ვიცი, ცოტა რთულია იმ კუთხით“

აღსანიშნავია, რომ მონაწილეთა აბსოლუტური უმრავლესობა ტრანზიციის პროცესის აუცილებლობას მხოლოდ მაშინ ხედავს, თუ მოდის ბავშვი, რომელსაც სპეციალური საჭიროება აქვს და თუ სასკოლო გარემოს წინასწარ გააცნობს და რამდენიმე დაგეგმილ აქტივობასაც განახორციელებს, ამბობენ რომ ტრანზიციის განხორციელება.

„ჩელს გვექონდა ტრანზიციის საჭიროება, იმიტომ რომ სამი პირველი კლასის მოსწავლე მოვიდა სკოლაში, და შესაბამისად მათი მოსვლა სკოლაში ვერ იქნებოდა ადვილი.“

„მე ვთვლი, რომ ჩელს სკოლამ განახორციელა ტრანზიციის პროცესი.“

შეკითხვაზე: არის თუ არა სათანადო კომუნიკაცია დაინტერესებულ მხარეებს შორის და როგორ მიმდინარეობს, ფოკუსს ჯგუფის მონაწილეების უმრავლესობა ხაზს უსვამს, რომ მშობლებთან და სპეციალისტებთან (ქცევის თერაპევტი) თანამშრომლობა ეხმარებათ სსსმ მოსწავლის სკოლასთან ადაპტაციაში; აღნიშნავენ ერთხმად კლასის ხელმძღვანელებთან თანამშრომლობას. აგრეთვე აღნიშნავენ, რომ მშობლები, ნაცვლად კლასის ხელმძღვანელთან ან საგნის პედაგოგებთან, მათთან, უფრო მეტად თანამშრომლობენ, და საგნის პედაგოგებიც კი მათ იყენებენ დამაკავშირებელად მშობლებთან. რაც შეეხება მათი თანამშრომლობის ფორმატს, ძირითადად სკოლაში პირისპირ შეხვედრების სახითაა, ხანდახან ადრეული განვითარების ცენტრშიც. თუ საჭიროა ქცევის თერაპევტის კონსულტაცია, ასევე ტელეფონითაც ხშირად ახორციელებენ მშობლებთან კომუნიკაციას.

„საკმაოდ აქტიურად ვთანამშრომლობთ. სკოლაშიც გვექონდა შეხვედრები. საუბრებიც გვაქვს ხოლმე პირადი სკოლაში. დამრიგებელი სახლშიც კი იყო ოჯახში მშობელთან.“

„პირველკლასელების მშობლები ისედაც ყოველდღე სკოლაში არიან. რესურს ოთახი და პირველი კლასის ოთახი გვერდი გვერდზეა და თითქმის ყოველდღე შეგვიძლია მშობელს გავესაუბროთ, ვნახოთ, შევხვდეთ.“

„დიახ ეს თანამშრომლობა აუცილებელია და ჩართულები ვართ ყველანი.“

„მჭიდრო კონტაქტი გვაქვს მშობლებთან, ყოველ წვრილმანს ყოველთვის ვუყვებით და ვაცნობთ ყველაფერს.“

შეკითხვაზე თუ როგორ არის ჩართული პროცესის უწყვეტობისათვის საბავშვო ბაღი, რესპოდენტებმა ინტერვიუს დასაწყისშივე აღნიშნეს, რომ ბაღის ჩართულობა ამ პროცესებში შემოიფარგლება ძირითადად იმით, რომ ბავშვები მოჰყავთ ხოლმე წინასწარ სასკოლო გარემოს გასაცნობად. ხშირ შემთხვევაში არის, რომ სსსმ მოსწავლე არც დადის ბაღში, ან ბაღი არ ფლობს ზუსტ ინფორმაციას ბავშვის საჭიროებების შესახებ. ასევე აღნიშნეს, რომ არასდროს არ მოსულა ინდივიდუალური ტრანზიციის გეგმით მოსწავლე და არც ამ მიზნით უთანამშრომლია ბაღს მათთან. მათივე თქმით, თავად უფრო ცდილობენ ხოლმე ბაღთან დაკავშირებას ინფორმაციის მოპოვების მიზნით სსსმ მოსწავლეზე.

„საბავშვო ბაღში წავედით კლასის ხელმძღვანელი, მე, ადმინისტრაციის წარმომადგენელი, ექიმიც წამობრძანდა და გავესაუბრეთ ყველას. დაწყებული

აღმზრდელიდან, გამგეს, თუ ვინც ემსახურებოდა ამ ბავშვს და რისი გაგებაც შეიძლებოდა მაქსიმალურად ვეცადეთ.“

„უმრავლეს შემთხვევაში ჩემი კონტიგენტი, ვისთანაც მქონდა ურთიერთობა, ბაღში არ დადიან.“

მოდინ ბალიდან და შესაძლოა დაზუსტებულადაც არ იცოდნენ ბავშვის მდგომარეობა.“

„არა და არც გვექონია მიზეზი ბალის პედაგოგებს გავსაუბრებოდით, რადგან მგონია, ამ ბავშვებს საერთოდ არ უვლიათ კარგად. უფრო ქცევის თერაპევტისგან, ადრეული განვითარების ცენტრიდან გვექონდა ყველა ინფორმაცია.“

შეკითხვაზე, რა გამოწვევები არსებობს ტრანზიციის პროცესში, ფოკუსს ჯგუფის მონაწილეების უმეტესობამ ორი ძირითადი საკითხი გამოკვეთეს: გარემოს მოწყობა, რესურსი და სსსმ ბავშვის გაკვეთილებზე ჩართულობა. კერძოდ, მათი აზრით მრავალფეროვანი რესურსით აღჭურვილი გარემო იქნებოდა სკოლაში სსსმ მოსწავლეების ინტერესისა და მოტივაციის აღმძვრელი. ასევე, სწავლების უნივერსალური დიზანის პრინციპით ჩატარებული გაკვეთილები კი ბავშვებს მეტად ჩართავდა სასწავლო პროცესში. მათი აზრით, ხშირად რთულია სსსმ მოსწავლეების გაკვეთილებზე გაჩერება და ამ მიზეზით, მასწავლებლის დამახილზე, იძულებულები არიან გამოიყვანონ გაკვეთილებიდან.

„ახლა, მაგალითად გვეუბნებიან რომ თერაპევტთან ძალიან უყვართ, იქ არის სენსორული ოთახი, გვეუბნებიან იქ აუზი გვიდგა ძალიან დიდო, ბურთების სავსეო და რა თქმა უნდა ძალიან უყვართ. რა თქმა უნდა ეს ყველაფერი რესურსებზეცაა დამოკიდებული, თუკი ჩვენც გვექნება მასეთი აღჭურვილობა, გარემო გადასარევად იქნებიან ჩვენი ბავშვებიც. იმ რაღაცა მოკლე დროში რომ გინდა, ყველაფერი მოასწრო იქით გაკვეთილსაც დაასწრო რაღაცა გაიგონოს, კლასთან იყოს და გამოიყვანო თან ჭირვეულობის გამო რესურს ოთახში ძნელია..“

„კლასისთვის უნდა იყოს აღჭურვილი მასე, არა მარტო სსსმ მოსწავლეებისათვის, არამედ ტიპური მოსწავლეებისათვისაც და აღარ გაუძნელდებათ ამ ბავშვებს გარემო.“

„მგონი ყველა სკოლაშია ეგ პრობლემა.“

„რომ ვუყურებ საზღვარგარეთ, რესურს ოთახები როგორ აქვთ მოწყობილი, რას აკეთებინებენ, სუმთლად, საერთოდ ჩვენ იმ დონეზე ალბათ ათი წლის შემდეგ თუ მივალოთ. და ჩვენ მოსწავლეებსაც მერე ექნებათ უფრო ბევრი წინსვლა. ჩვენ ძალიან ჩამორჩენილები ვართ და ძალიან გვიჭირს, ზუსტად იმის მიებაში ვართ, რა გავაკეთოთ, რომ ელემენტარული რაღაცა შევუქმნათ ბავშვებს.“

რესპოდენტთა მცირე ნაწილი კი მშობლების მხარდაჭერას ასახელებს გამოწვევად და მათგან იმის აღიარებას, რომ ბავშვი საგანმანათლო საჭიროების მქონეა.

„გამოწვევაა ჩემთვის ისიც, რომ არის მშობელი რომელიც გათვითცნობიერებულია და არის მშობელი, რომელიც არ იღებს თავის შვილის პრობლემებს, არ აღიარებს, ამბობს რომ ძალიან ნიჭიერია თავის შვილი, როგორ აბა და სკოლამ უნდა ასწავლოს, მე არ მიჯერებს და თქვენ უნდა ასწავლოთ, მაგრამ თუ თანამშრომლობა არ არის და მშობელმა არ გაიზიარა და არ მიიღო თავისი შვილი ისეთი, როგორიც არის ისეთი და არ იმუშავა და რაღაც ისეთი ილუზიები შეიქმნა, რთულია“ ...

კვლევის მიგნებები:

- ☒ სსსმ მოსწავლეების ტრანზიციის პროცესს სკოლა შესაბამისად ვერ ახორციელებს და არც აქვს ინფორმირებულობა ტრანზიციის ეტაპებისა და პროცედურების შესახებ; ეს განაპირობებს იმას, რომ სკოლის მომზადება ამ პროცესებისათვის არამცთუ ეფექტურად, ფაქტობრივად არ ხდება.

- ☒ სსსმ მოსწავლის ტრანზიციულ პასუხისმგებელი პირები, როგორც სკოლებმა წარმოადგინეს, ფლობენ ამ პროცესებზე მწირ ინფორმაციას და ცდილობენ ის სირთულე, რაც უკავშირდება ხშირად სსსმ მოსწავლის ახალ გარემოში შესვლას, სპეციალისტების რეკომენდაციების დახმარებით გადაჭრან.
- ☒ კვლევამ აჩვენა, რომ ბავშვები, რომლებსაც დახმარება სჭირდებათ, ბალიდან აბსოლუტურად ყოველგვარი მხარდაჭერის გარეშე მოდიან და იკვეთება ისიც, რომ უმეტესი სპეციალური საჭიროების მქონე ბავშვი ბაღშიც არ თუ, ვერ დადის.
- ☒ ტრანზიციულ პასუხისმგებელი მხარეების კომუნიკაცია არ არის სისტემური და მიზანმიმართული ტრანზიციის საკითხებთან მიმართებაში.
- ☒ სკოლას არ აქვს შესაბამისი რესურსი და გარემო, რომელიც გაუმარტივებს და გაუწევს მხარდაჭერას სპეციალური საჭიროების მქონე ბავშვებს სკოლაში ტრანზიციას და გაკვეთილებზე ჩართულობას. სპეც.მასწავლებლების მოსაზრებით, სენსორული განვითარების ოთახების სასკოლო გარემოში მოწყობა იქნებოდა სსსმ/შშმ მოსწავლის სკოლაში ინტეგრაციისა და ეფექტური ტრანზიციის საშუალება.

შევიმუშავეთ შემდეგი დასკვნები:

- ☒ ჩატარებული ფოკუს ჯგუფის ანალიზი საშუალებას გვაძლევს დავასკვნათ, რომ სსსმ მოსწავლის ტრანზიციის განხორციელება ეფექტიანად არ ხდება;
- ☒ სკოლა უმეტეს შემთხვევაში ტრანზიციულ პასუხისმგებელი პირის ფუნქციებს ანიჭებს სპეციალურ მასწავლებელს, რომელიც მიუხედავად მისი სსსმ მოსწავლეებთან მუშაობის პრაქტიკისა, ტრანზიციის მართვის საკითხებში საჭიროებს გადამზადებას.
- ☒ კვლევა ადასტურებს, რომ საკლასო გარემო არ არის სათანადო რესურსით აღჭურვილი, რაც ხელს შეუწყობდა გაკვეთილებზე სსსმ მოსწავლის მაქსიმალურ ჩართულობას. მასწავლებლებს უძნელდებათ მათი ინტერესის გამოწვევა გაკვეთილებზე, რაც შესაბამისად გამოიხატება ხანდახან მოსწავლის მხრიდან არასათანადო ქცევით და სრულდება მისი გაკვეთილებიდან გაყვანით. სპეც.მასწავლებელთა მოსაზრებით ასეთ გარემოში რთულდება სსსმ მოსწავლის ტრანზიციის ხელშეწყობა.
- ☒ ტრანზიციის ჩართული მხარეების თანამშრომლობა არ არის სისტემური. იკვეთება მშობელთა დაბალი ცნობიერებაც ამ კუთხით, რაც ხელს უშლის სსსმ მოსწავლის ეფექტურ ტრანზიციას.

ლიტერატურა:

1. აღმზრდელ-პედაგოგის პროფესიული სტანდარტი (2017).
2. ადრეული და სკოლამდელი აღზრდისა და განათლების სახელმწიფო სტანდარტები. (2017).
3. გრუზინსკი-ბაგრატიონი. მ., ბარქაია, ც., წულაძე, მ., ხვადაგანი, მ., კვაჭაძე, ჟ., ზაქარეიშვილი, მ., მიდელაური, ვ.(2019). ადრეული ბავშვობა და ტრანზიციის სკოლაში.
4. რუხაძე, ნ. (2016). ინკლუზიური პროფესიული განათლების გზამკვლევი.
5. წულაძე, მ. (2020). მზად ვართ პირველკლასელების დასახვედრად.
6. წულაძე, მ., ხვადაგანი, მ.(2010). სპეციალური საჭიროების მქონე ბავშვთა სკოლაში ტრანზიციის ხელშეწყობა.
7. ვოგლერი, პ., კრიველო, ჯ., ვუდჰედი, მ. (2008). ადრეული ბავშვობის ტრანზიციების კვლევა: ცნებების, თეორიისა და პრაქტიკის მიმოხილვა.

The Study of the Role and Work of the School Transition Responsible Person in Supporting Students with Special Educational Needs

Dzamukashvili Shorena

Mikeladze Tamar

Iakob Gogebashvili Telavi State University, Telavi

Abstract:

The transition period can be a source of stress and concern for families with children who have special needs, particularly when there is limited support from schools or kindergartens. Teachers, too, may experience anxiety and uncertainty when faced with these processes, often due to encountering various obstacles and not knowing how to effectively assist diverse students in their classrooms. To ensure the transition process for students with special educational needs is as seamless as possible, schools must implement a well-designed transition promotion program and specific support measures.

This study

investigates the attitudes and actions of individuals responsible for facilitating school transitions and assesses their role in the process for students with special educational needs. The research took place in 2022-2023 as part of the "Study of the Transition of SEN Children to School (within Telavi Municipality)" project conducted by the Faculty of Education Sciences at Iakob Gogebashvili Telavi State University. This project was part of the UNICEF initiative "Development of Monitoring Capabilities of State Universities for the Children of the Parliament of Georgia to Facilitate Informed Decision-Making and Research."

The study findings revealed that the transition process for students with special needs in schools is often not as effective as desired. In light of these findings, it is recommended that school staff involved in these transitions undergo retraining. Additionally, although schools commonly assign the role of transition coordinator to a special education teacher based on their experience, it was also observed that the classroom environment lacks the necessary resources, and there is a lack of systematic cooperation among the parties involved in the transition process.

Keywords: The Study of the Role and Work of the School Transition Responsible Person in Supporting Students with Special Educational Needs.